

DARBO GRUPĖS VEIKSMINGAM ATSAKUI Į NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS IR NEAPYKANTOS KALBĄ LIETUVOJE SKATINTI POSĖDŽIO PROTOKOLAS

Nr.
Vilnius

Posėdis įvyko 2023 m. gruodžio 21 d. 14.00 val. nuotoliniu būdu (internetu).

Posėdžio pirmininkas – Darius Domarkas, Vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) Viešojo saugumo politikos grupės vadovas (darbo grupės vadovas).

Posėdžio sekretorė – Lina Bartaševičiūtė, VRM Viešojo saugumo politikos grupės patarėja (darbo grupės vadovo pavaduotoja).

Dalyvavo darbo grupės nariai (pakaitiniai nariai):

Monika Antanaitytė	– Lietuvos gėjų lygos projektų vadovė;
Darius Čaplikas	– Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras;
Sandra Čergelytė	– Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Lygių galimybių, moterų ir vyrų lygybės grupės patarėja;
Aliona Gaidarovič	– Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos Viešosios informacijos stebėsenos ir ekspertizės skyriaus vedėja;
Monika Guliakaitė-Danisevičienė	– Lietuvos žmogaus teisių centro advokacijos vadovė;
Dovilė Juodkaitė	– Lietuvos negalios organizacijų forumo prezidentė;
Neringa Jurčiukonytė	– VšĮ „Nacionalinis socialinės integracijos institutas“ <i>Media4Change</i> programos vadovė;
Giedrius Kanapienis	– Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Veiklos analizės ir kontrolės valdybos Analizės skyriaus vyriausiasis tyrėjas;
Justė Remytė	– Lietuvos Raudonojo Kryžiaus vyresnioji teisininkė;
Svetlana Novopolskaja	– VšĮ Romų visuomenės centro direktorė;
Aušra Sadauskienė	– Lietuvos kriminalinės policijos biuro Veiklos koordinavimo ir kontrolės valdybos Veiklos planavimo ir organizavimo skyriaus vyriausioji tyrėja;
Jevgenij Semaško	– VšĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ teisininkas;
Sergejus Stulginskis	– Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras;
Indrė Urbonavičiūtė-Valančiauskė	– VšĮ <i>Diversity Development Group</i> projektų vadovė;
Vaiva Vėželytė-Pokladova	– Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Tautinių mažumų politikos analizės ir informacijos skyriaus vedėja.

Stebėtojo teisėmis dalyvavo:

Rūta Juodelytė	– Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos Lygių galimybių integravimo grupės viešojo administravimo specialistė;
Goda Jurevičiūtė	– Seimo kontrolierių įstaigos Žmogaus teisių biuro patarėja;

Posėdyje dalyvavo Kristina Rūkaitė, Lietuvos žmogaus teisių centro tyrimų vadovė ir Banguolė Žalnieriūnaitė, VšĮ „Nacionalinis socialinės integracijos institutas“ *Media4Change* programos žiniasklaidos stebėsenos analitikė.

Darbotvarkė:

1. Tyrimo „Lietuvos nediskriminavimo politika: Lietuvos žydų ir romų bendruomenių atvejai“ rezultatai.
2. Neapykantos incidentų tendencijos Lietuvoje 2023 m. ir atsakas į juos.
3. ESBO Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijų dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nuostatų dėl šališkumu motyvuotų nusikaltimų ir kitų susijusių nusikalstamų veikų tobulinimo įgyvendinimo eiga.
4. Kiti klausimai.

1. SVARSTYTA: Tyrimo „Lietuvos nediskriminavimo politika: Lietuvos žydų ir romų bendruomenių atvejai“ rezultatai.

M. Guliakaitė-Danisevičienė ir K. Rūkaitė pristatė tyrimo „Lietuvos nediskriminavimo politika: Lietuvos žydų ir romų bendruomenių atvejai“ rezultatus ir rekomendacijas: <https://ztcentras.lt/lietuvos-nediskriminavimo-politika-lietuvos-zydu-ir-romu-bendruomeniu-atvejai/>.

D. Domarkas informavo, kad tyrimo rezultatai buvo pristatyti Seimo Žmogaus teisių komiteto posėdyje ir komitetas kreipsis į Vyriausybę, prašydamas informuoti komitetą apie veiksmus tyrimo rekomendacijoms įgyvendinti. Darbo grupė pagal galimybes ir kompetenciją įsitrauks į rekomendacijų įgyvendinimą.

2. SVARSTYTA: Neapykantos incidentų tendencijos Lietuvoje 2023 m. ir atsakas į juos.

L. Bartaševičiūtė pristatė Nusikalstamų veikų žinybinio registro duomenis už 2023 metų 11 mėnesių. Pažymėjo ryškų nusikaltimų, užregistruotų pagal Baudžiamojo kodekso 170 str., mažėjimą, palyginti su ankstesniais metais.

M. Guliakaitė-Danisevičienė pažymėjo, kad viena iš priežasčių galėjo būti tai, kad nuo 2021 m. iki 2023 m. pradžios, įgyvendinant projektą, policijai buvo išsiųsta apie 180 pranešimų dėl neapykantos kurstymo. Dabar to nebedaroma, nes projektas baigėsi ir nebeturima tam resursų. Jos nuomone, neapykantos nemažėja. Geras pokytis, kad neliko anoniminių komentarų sekcijų didžiuosiuose portaluose. Tačiau viskas persikėlė į „Facebook“.

A. Gaidarovič informavo, kad Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos žiniomis, interneto platformos neplanuoja šalinti neteisėto turinio savo iniciatyva, t. y. negavę atitinkamo pranešimo. Dėl darbuotojų trūkumo Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba gali tik epizodiškai dirbti neapykantos kalbos kontrolės klausimais. Nemato, kad socialiniuose tinkluose neapykantos mažėtų. Žiniasklaidoje padaugėjo publikacijų, nukreiptų prieš musulmonus.

G. Kanapienis pažymėjo, kad 2021 m. didesniame užregistruotų nusikaltimų skaičiui įtakos turėjo tai, kad buvo atnaujinta nemažai tyrimų, įgyvendinant Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą byloje Beizaras ir Levickas prieš Lietuvą (*atnaujinti tyrimai dėl nusikalstamų veikų, kurios įvyko ankstesniais metais, t. y. net 2014 m., tačiau pagal Nusikalstamų veikų žinybinio registro objektų pagrindinių statistinių rodiklių apskaičiavimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. IV-264 „Dėl Nusikalstamų veikų žinybinio registro objektų pagrindinių statistinių rodiklių apskaičiavimo taisyklių patvirtinimo“ šios veikos įsiskaitė į laikotarpį, kai vadovaudamasis Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 217 str. prokuroras*

priėmė nutarimą ar ikiteisminio tyrimo teisėjas – nutartį atnaujinti ikiteisminį tyrimą, nutrauktą vadovaujantis BPK 3 str. 1 dalies 1, 3, 4, 6, 7 punktais ir BPK 212 str. 1 punktu), o 2022 m. – viešojoje erdvėje vykusį diskusiją dėl Partnerystės įstatymo projekto. Taip pat akcentavo komentarų autorių identifikavimo problemas.

M. Antanaitytė paminėjo skirtingą teisėsaugos praktiką, kai vienu atveju, nenustačius įtariamojo asmens, ikiteisminis tyrimas sustabdomas, o kitu, labai panašiu, atveju, kai įtariamasis buvo nustatytas, ikiteisminis tyrimas nutraukiamas. Taip pat paminėjo smurtinį incidentą prieš tos pačios lyties asmenų porą, įvykusį gruodžio mėn., dėl kurio pradėtas ikiteisminis tyrimas. Lietuvos gėjų lyga atlieka neapykantos kalbos seksualinės orientacijos pagrindu stebėseną socialiniame tinklapyje „Facebook“ – per 2023 metų 11 mėnesių identifikuoti 369 atvejai. Pranešėjai susiduria su bereikalingais apsunkinimais. Kitų šalių pranešėjai pastebėjo, kad 2023 m. padaugėjo antisemitinio ir antimusulmoniško turinio, dėl kurių socialinių tinklų platformos dažnai nesiima jokių priemonių ir jo nepašalina. Taikoma riboto matomumo priemonė nėra efektyvi.

B. Žalnierūnaitė pristatė žiniasklaidos stebėsenos 2023 m. rezultatus. Stebėseną apima žiniasklaidos turinį, susijusį su romų, LGBT+ ir musulmonų bendruomenėmis. Nemažėja neigiamo turinio, susijusio su romais – romai dažnai minimi kriminaliniame kontekste ir siejami su grėsme. 2023 m., lyginant su 2022 m., padaugėjo neigiamo turinio, susijusio su musulmonais (ypač nuo spalio mėn.). Mažėja teigiamo turinio ir daugėja neigiamo turinio, susijusio su LGBT+ bendruomene – tokio neigiamo turinio ypač padaugėjo vykstant diskusijoms dėl Gyvenimo įgūdžių programos mokyklose.

3. SVARSTYTA: ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijų dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nuostatų dėl šališkumu motyvuotų nusikaltimų ir kitų susijusių nusikalstamų veikų tobulinimo įgyvendinimo eiga.

L. Bartaševičiūtė priminė, kad ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rekomendacijos buvo aptartos darbo grupės posėdyje 2023 m. spalio mėn. ir buvo nuspręsta, kad darbo grupė, atsižvelgusi į šias rekomendacijas, tęs atitinkamus darbus, numatytus darbo grupės veiklos plane, t. y.: svarstyti išankstinių nuostatų motyvo ir saugomo bruožo „lytinė tapatybė“ įtvirtinimo Baudžiamajame kodekse klausimus; aptarti administracinės atsakomybės už neapykantos kalbą nustatymo klausimą. Siūloma kol kas atidėti saugomo bruožo „lytinė tapatybė“ įtvirtinimo Baudžiamajame kodekse klausimo svarstymą – VRM nuomone, šis saugomas bruožas pirmiausia turėtų atsirasti Lygių galimybių įstatyme. Kitais suplanuotais klausimais VRM parengė pirminius pasiūlymus, kurie bus išsiųsti darbo grupės nariams e. paštu.

NUTARTA:

Paprašyta darbo grupės narių įvertinti parengtus pirminius pasiūlymus ir iki 2024 metų sausio pabaigos pateikti VRM pastabas ir pasiūlymus el. paštu. Įvertinus gautas pastabas ir pasiūlymus, galimi įstatymų pakeitimai bus aptarti darbo grupės posėdyje.

4. SVARSTYTA: Kiti klausimai.

D. Domarkas informavo, kad 2024 m. pradžioje bus rengiama jau trečioji metinė ataskaita apie neapykantos nusikaltimų ir neapykantos kalbos situaciją Lietuvoje ir paprašė darbo grupės narių pateikti ataskaitai susijusią informaciją.

Posėdžio sekretorė

Lina Bartaševičiūtė

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerija 188601464, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DARBO GRUPĖS VEIKSMINGAM ATSAKUI Į NEAPYKANTOS NUSIKALTIMUS IR NEAPYKANTOS KALBĄ LIETUVOJE SKATINTI POSĖDŽIO PROTOKOLAS
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-01-03 Nr. 1VL-5
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Lina Bartaševičiūtė, Patarėjas, Viešojo saugumo politikos grupė
Sertifikatas išduotas	LINA BARTAŠEVIČIŪTĖ, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-01-03 11:47:00 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-01-03 11:47:23 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-A, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2023-05-31 10:46:54 – 2026-05-30 10:46:54
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Darius Domarkas, Grupės vadovas, Viešojo saugumo politikos grupė
Sertifikatas išduotas	DARIUS DOMARKAS, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-01-03 12:17:02 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-01-03 12:17:08 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2023-05-17 09:01:15 – 2026-05-16 09:01:15
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "DBSIS, Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, i.k.188774822 LT", sertifikatas galioja nuo 2022-05-19 16:48:06 iki 2025-05-18 16:48:06
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DBSIS, versija 3.5.74.7
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2024-01-03 13:50:22)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2024-01-03 13:50:22 DBSIS